

कसं हे मन?

श्रीमद् नामचैतन्य भानुदास

दि. ३०-१२-२००८

दैनिक सकाळ, मुंबई यांच्या सौजन्याने

मानवी देह निसर्ग बनवतो पण मानवी मन मानवच घडवतो. आईच्या उदरात जसा देह विकसित होत जातो तसंच देहाबरोबर मन देखील विकसित होत जातं. म्हणूनच त्या काळात आईने चांगलं बघावं, चांगलं ऐकावं, चांगलं वाचावं, चांगले विचार करावेत आणि सदा प्रसन्न राहावं, असं म्हटलं जातं. म्हणजेच अर्भकाचं मन विकसित होत असताना ते संस्कारित व्हावं, अशी अपेक्षा असते. हा मनावरील पहिला संस्कार कालखंड. दुसरा संस्कार कालखंड असतो आई-वडील, शालेय गुरुजन आणि आजुबाजूच्या व्यक्तींच्या संस्कारांचा. तिसरा आणि महत्त्वाचा कालखंड म्हणजे तारुण्यात पदार्पण करतानाचा. या कालखंडात प्रामुख्याने मित्रमंडळ आणि बाह्य परिस्थितीचे तीव्र परिणाम मनावर होतात. याच कालखंडात स्वतंत्रपणे वैयक्तिक विचार करण्याची क्षमता येते. जगाकडे आणि स्वतःच्या विश्वाकडे बघण्याची स्वतंत्र नजर येते. याच काळात मुलं घरापासून अलिप्त झाल्यासारखी वाटतात. खरं तर, माणूस जशी नजर तसे विचार आणि कल्पना करतो. त्यातूनच त्याचा स्वभाव बनतो. मुंबईवर झालेल्या हल्ल्यातले सर्व अतिरेकी याच वयोगटातले होते. दारिद्र्याने गांजलेली किंवा द्रव्यासक्तीला बळी पडलेली ही तरूण मुलं गुन्हेगारी जगताशी संलग्न झाली होती. त्यांना हेरून, द्रव्याचं आमिष दाखवून अतिरेकी संघटनेत दाखल केलं गेलं. त्यांना अतिरेकी कारवायांचं प्रशिक्षण दिलं गेलं. खोटी नाटी कथानकं सांगून त्यांच्या मनात भारत द्वेषाचं बीज पेरलं गेलं. ही तरूण मुलं सुडाच्या भावनेने भारताकडे पाहू लागली. त्यात इस्लाम धर्माचं श्रेष्ठत्व सांगताना इतर धर्मीय काफरांना मारा हे पटवलं गेलं. परिणामी ते तरूण क्रूर बनले. 'जिहाद' हे इस्लाम धर्मीयांचं अंतिम ध्येय बनलं. जिहादी हा शहीद होऊन अल्लाला प्यारा होतो, हे त्यांच्या मनावर बिंबवलं गेलं. अत्यल्प काळातच त्या विशीतल्या तरूणांची मानसिकता आत्मघातापर्यंत तयार झाली. त्यांनी आत्मघातही केला. पण असंख्य निरपराध व्यक्ती मारल्या गेल्या, त्याचं काय? साराच मानसिक नजरेचा खेळ. मन हे अतिशय संवेदनाशील आणि संस्कारक्षम असतं. म्हणूनच मनावरील संस्कारांना अनन्यसाधारण महत्त्व आहे.